

Якою Росію бачать у СОТ? Що показав перший огляд торгової організації

Анжела Махінова, для Європейської правди _ П'ятниця, 13 січня 2017, 10:15

Чи відповідає торговельна політика Росії вимогам СОТ? Це питання є досить актуальним, особливо в контексті наших торгових суперечок із РФ.

Частково відповідь на нього можна знайти в огляді торговельної політики Росії, підготовленому секретаріатом СОТ. Нагадаємо, що Росія вступила до СОТ у 2012 році і це перший такий огляд її торговельної політики.

Періодичний огляд торговельної політики є обов'язковим для всіх членів СОТ і має сприяти дотриманню ними своїх зобов'язань, взятих на себе при вступі до Організації, а також дає можливість іншим членам СОТ поставити найбільш болючі питання та отримати відповідь на них. Саме тому найцікавіша частина огляду - саме його обговорення представниками країн-членів СОТ. Воно доводить, наскільки торгова політика РФ турбує світ.

Адже кількість питань до Росії (далеко не найбільшої економіки світу) була порівняною з кількістю питань до Китаю.

Однак, хоча цей огляд формально було представлено ще 29 вересня минулого року, його результати (а саме: питання - відповіді) були опубліковані на сайті СОТ тільки зараз.

Втім, попри затримку, цей документ продовжує залишатися важливим. Саме тому варто проаналізувати його детальніше.

Від торговельних угод до санкцій

Матеріали містять загальну інформацію про розвиток економіки Росії, її торговельні заходи та регулювання міжнародної торгівлі на законодавчому рівні. Причому в Матеріалах відзначається домінуюча роль держави у визначенні напрямів та здійсненні торгівлі.

Експерти наголосили на тому, що і торговельний, і платіжний баланс країни мають позитивне значення. Однак на її економічний ріст та розвиток негативно вплинули санкції з боку ЄС, США та Японії, відповідні контрзаходи, запроваджені Росією, а також зменшення світових цін на нафту.

Причому, за підрахунками експертів,

санкції призвели до втрати країною 0,5% ВВП за 2015 рік, тоді як падіння цін на нафту – до втрати 3%.

Росія підписала десять регіональних торговельних угод зі східноєвропейськими країнами, в тому числі з Україною, а також із деякими країнами Азії та Сербією. Зокрема, Євразійський економічний союз між Росією, Білоруссю, Казахстаном, Вірменією та Киргизстаном (ЄАЕС) передбачив уніфікацію політики країн-членів з ряду торговельних питань (тарифи на імпорт, нетарифні заходи, такі як тарифні квоти та ліцензування, митні правила тощо).

Як наслідок, деякі зобов'язання Росії, взяті при вступі в СОТ, підлягають виконанню саме через заходи, запроваджені Союзом.

Так, країни-члени ЄАЕС затвердили список товарів, експорт/імпорт яких може підлягати забороні/обмеженню на територію Союзу (не виключаючи можливості введення такої заборони тільки на території її країни-члена в односторонньому порядку). В Матеріалах досить детально проаналізовано, як співвідносяться повноваження органів ЄАЕС та національних органів в найрізноманітніших сферах, наприклад, у сфері технічного регулювання, застосування санітарних та фіто-санітарних заходів тощо.

Росія взяла на себе зобов'язання дотримуватись 35 технічних регламентів у рамках ЄАЕС (в тому числі стосовно тютюнової продукції) та привела свої технічні стандарти у відповідність з міжнародними на 49% станом на кінець 2015 року (при чому, приведено у відповідність з міжнародними близько 81% стандартів в сфері електричної інженерії, 53,7% в сфері переробки нафти та газу, але тільки 16% в металургійній сфері).

В період з 2012 по 2016 рік Росія надіслала 176 повідомлень до СОТ з приводу застосування нею санітарних та фітосанітарних заходів. Відповідність таких заходів міжнародним стандартам та принципам СОТ перевірялась групами експертів у десяти різних випадках, в тому числі з приводу заборони на ввезення свинини з території ЄС у зв'язку з виявленням у деяких країнах Союзу захворювання свиней на африканську чуму.

Нагадаємо, що за результатами розгляду даного спору в СОТ, відповідні заходи Росії було визнано неправомірними. Однак Росія уже подала апеляцію на відповідне рішення групи експертів.

Варто також згадати, що Росія часто вдається до застосування антидемпінгових та захисних заходів.

Так, станом на травень 2016 року вона ввела два захисні заходи (в тому числі щодо імпорту карамельної продукції з України) та шістнадцять остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту товарів з Китаю, Німеччини, Індії, Туреччини, Італії та України. На жаль, цілком закономірним є те, що

на сьогоднішній день найбільше торговельних розслідувань проводиться та застосовується заходів за їх результатами саме до товарів походженням з України.

В Матеріалах можливо також знайти досить детальні пояснення щодо того, яким чином здійснюється приватизація в країні, які обмеження застосовуються в різноманітних сферах послуг, які програми підтримки різних національних галузей застосовуються в країні, як працюють митні органи, навіщо російські митні органи вимагають у імпортерів експортні декларації ЄС для здійснення митного оформлення тощо.

Питання з відповіддю та без відповіді

Однією з основних проблем, на якій наголошувала більшість членів СОТ, є нечіткість законодавства Росії, а також постійна та непередбачувана його зміна, що робить торгівлю з Росією нетранспарентною та непередбачуваною.

Росія повідомила, що система законодавства в країні є відносно новою і що поступово вона буде вдосконалюватися. Також представники РФ пояснили у відповідях на питання держав-членів, що вона продовжує процес гармонізації власного законодавства з міжнародними стандартами. При цьому, гармонізація відбувається як у формі внесення змін до національного законодавства, так і шляхом погодження єдиних стандартів на рівні ЄАЕС.

Багато питань задавали Росії щодо політики імпортозаміщення в найрізноманітніших сферах. Росія виправдовувала її необхідністю розвитку національного виробництва та покращення його конкурентоспроможності в умовах економічної нестабільності, у тому числі і через введені санкції з боку інших держав.

В цьому контексті ЄС цікавило питання субсидування державою національної автомобільної галузі та відповідності такого заходу принципу недискримінації між країнами-членами. На відповідний закид Росія послалась на те, що її законодавство *де-юре* ніяким чином не дискримінує виробників з інших країн у порівнянні з національними виробниками.

Росію прямо просили надати вичерпний перелік заходів, які використовуються з метою імпортозаміщення, чого не було зроблено.

Окремо обговорювалося питання щодо відповідності правилам СОТ обмежень закупівлі іноземних товарів, послуг та робіт, які застосовує Росія. Росія пояснила, що відповідні заходи не є частиною політики імпортозаміщення, а пов'язані з необхідністю захисту конституційного порядку, національної безпеки та розвитку вітчизняної економіки.

Щодо питання відповідності таких заходів Угоді про державні закупівлі в рамках СОТ, Росія послалась на те, що вона не є членом зазначеної Угоди і ці питання будуть надалі обговорюватись в рамках її переговорів про вступ до такої Угоди.

ЄС та Україна не оминули питання щодо **продуктового ембарго**, застосовуваного Росією.

Нагадаємо, що в серпні 2014 року Росія заборонила експорт певної сільськогосподарської продукції (м'яса, молочних продуктів, фруктів тощо) з Австралії, Канади, ЄС, США та Норвегії.

Згодом ця заборона поширилась на продукцію з інших країн, включаючи Україну. Строк дії таких заборон наразі продовжено до 31 грудня 2017 року.

У відповіді на питання країн-членів щодо їхнього подальшого застосування, Росія пояснила, що рішення щодо їхнього зняття чи продовження залежить, в основному, від строку застосування санкцій до Росії іншими членами СОТ.

Україна ставила багато питань щодо **заборони імпорту товарів походженням з України**, які активно застосовуються Росією, починаючи з 2013 року (згадаємо сири, кондитерські вироби, соки, пиво та алкогольні напої, шпалери, сіль тощо).

Росія пролила небагато світла на дане питання, пославшись на три основні підстави для застосування обмежень: 1) невідповідність імпортованої продукції технічним регламентам, 2) необхідність попередити практику введення споживачів в оману та 3) необхідність забезпечити захист здоров'я та безпеку населення.

Наприклад, у відповідь на питання України щодо заборони імпорту солі та кондитерської продукції походженням з України, Росія послалась на їхню невідповідність технічним регламентам ЄАЕС в частині маркування. Цікаво, що Росія прямо підтвердила, що вона застосувала технічні заходи регулювання щодо українських товарів, а не санітарні та фіто-санітарні заходи, наголосивши на тому, що вони були застосовані у суворій відповідності з Угодою СОТ про технічні бар'єри в торгівлі.

Крім того, країнами-членами СОТ жваво обговорювалося **обмеження на транзит вантажу з України** в треті країни через територію Росії до Казахстану, Киргизстану, яке було введено в січні 2016 року.

Однак Росія так і не надала відповіді на уточнюючі питання країн-членів щодо підстав для обмеження транзиту та умов його запровадження, посилаючись на ініціювання Україною процедури оскарження такого заходу в рамках СОТ та недоцільність його обговорення в контексті огляду торгової політики.

Без належної відповіді залишилося також питання України щодо легітимності застосування антидемпінгових заходів по відношенню до імпорту прутків походженням з України в ЄАЕС.

Зокрема, Україна наголошувала, що заходи були застосовані щодо імпорту прутків в усі країни-члени ЄАЕС, яким на момент застосування додатково стали Киргизія та Вірменія. Однак Росія не дослідила належним чином факт заподіяння шкоди зазначеним країнам. Окрім того, не зрозуміло, чому розслідування тривало 28 місяців, замість максимально можливих 18 місяців.

У відповідь на зазначені питання Росія порекомендувала Україні звернутися із запитом до Департаменту захисту внутрішнього ринку Євразійської економічної комісії, який начебто все прокоментує та відповість на всі питання...

Додатково Україна поставила питання, чим Росія може пояснити суттєве зменшення обсягів торгівлі між Україною та РФ?

Серед таких факторів Росія назвала (а) різноманітні обмеження торгівлі, застосовані щодо товарів, послуг та компаній; (б) укладення та процес імплементації Угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС; (в) паралельне призупинення Україною своїх зобов'язань у сфері торгівлі у відносинах між Україною та Росією; (г) негативна економічна ситуація в обох країнах. Разом з цим Росія наголосила, що вона сподівається на відновлення двосторонніх торгових відносин між обома країнами...

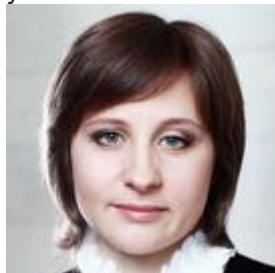
Замість висновку

В Матеріалах міститься ще дуже багато питань країн-членів СОТ.

На жаль, слід констатувати, що в найбільш проблемних питаннях Росія була не дуже багатослівною, а подекуди просто посилалась на те, що начебто суворо дотримувалася правил СОТ, застосовуючи те чи інше обмеження, або застосовувала обмеження для захисту національних інтересів.

Разом з цим, Матеріали можуть бути корисними для того, щоб хоч, як мінімум, зрозуміти, які заходи/обмеження, застосовані Росією, викликають занепокоєння з боку інших членів СОТ.

Можливо, Україна може відстоювати свої інтереси й з інших питань, які поки що залишилися поза увагою...

Автор: Анжела Махінова,
радник юрфірми *Sayenko Kharenko*